

به نام آن که جان را فکرت آموخت

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان
دانشکده پرستاری و مامایی

گروه آموزشی مامایی و بهداشت باروری
شناسنامه درس *Course Syllabus*

عنوان درس: بهداشت مادر و کودک و باروری
نوع درس: تئوری ۲ واحد
نیمسال اول ۱۴۰۵-۱۴۰۴
رشته، مقطع و ترم دانشجوی: ترم ۵ کارشناسی پیوسته مامایی
تعداد دانشجویان: ۳۰
دروس پیش نیاز: نوزادان، بارداری و زایمان، اصول خدمات بهداشتی، روانشناسی، اصول تغذیه
مسوول درس: دکتر کهن
اسامی مدرسین: دکتر کهن، دکتر جانی قربان، دکتر کاظمی، دکتر صوابی، دکتر صالحی
تلفن تماس مسوول درس: ۳۷۹۲۷۵۱۳ ساعات حضور در دفتر. کلیه روزهای هفته
Email: kohan@nm.mui.ac.ir

شرح درس: آشنایی با حیطه‌های مختلف سلامت خانواده از جمله سلامت مادران، کودک سالم، جمعیت‌شناسی و فرزندآوری و جوانی جمعیت، سلامت میانسالی، سالمندی، یکی از ضروریات حرفه‌مآمایی است. فراگیران در این درس با کاربرد یافته‌های علمی و دستورالعمل‌ها و برنامه‌های وزارت بهداشت در حوزه بهداشت مادر و کودک و باروری و مسائل پیرامون آن آشنا می‌شوند.

اهداف کلی:

- ۱- آشنایی با اپیدمیولوژی، ساختار و برنامه‌های شبکه بهداشت و درمان کشور و مفهوم بهداشت مادر کودک و باروری
- ۲- آشنایی با خدمات و برنامه‌های کشوری سلامت مادران، مراقبت‌های قبل، دوران بارداری و پس از زایمان
- ۳- آشنایی با خدمات و برنامه سلامت کودکان، پایش رشد و تکامل روانی اجتماعی کودکان، اصول تربیت جنسی کودکان، تغذیه با شیر مادر، تغذیه تکمیلی، سلامت نوجوانان، بهداشت مدارس
- ۴- آشنایی با برنامه واکسیناسیون کشوری، واکسن‌ها (انواع، عوارض و آموزش به مادر) و زنجیره سرد
- ۵- آشنایی با جمعیت‌شناسی و شاخص‌های بهداشتی جمعیتی، جوانی جمعیت، باروری سالم، روش‌های پیشگیری
- ۶- آشنایی با برنامه‌ها و خدمات سلامت میانسالی و سالمندی
- ۷- آشنایی با پرونده خانوار الکترونیک (سامانه سیب)

اهداف اختصاصی:

در پایان درس دانشجویان قادر باشند بطور کامل و صحیح:

۱. مراقبت‌های اولیه بهداشتی (PHC) را با ذکر مثال توضیح دهد.
۲. ساختار ارایه خدمات اولیه سلامت در کشور و محتوی آن را بداند
۳. بهداشت مادر و کودک و باروری (reproductive health) و اهداف آن و شاخص توسعه انسانی را توضیح دهد.
۴. برنامه سلامت مادران ایران را بشناسد.
۵. مشاوره قبل از ازدواج و مراقبت قبل از بارداری را توضیح دهد.
۶. مراقبت‌های دوران بارداری را بشناسد.
۷. مراقبت‌های بعد از زایمان را توضیح دهد.
۸. برنامه سلامت کودکان ایران را بشناسد.
۹. اهمیت انقلاب بقا کودک را موردتوجه قرار دهد، پایش رشد و تکامل و تفسیر منحنی رشد کودک را بداند.
۱۰. مراقبت از کودک بیمار را بر اساس دستورالعمل کشوری را بداند.
۱۱. اصول تربیت جنسی کودکان را بداند
۱۲. تغذیه با شیر مادر، مزایای شیر مادر و نحوه ذخیره آن و مشکلات شیردهی را بشناسد
۱۳. تغذیه تکمیلی، تغذیه کودک در سنین مختلف و مشکلات شایع تغذیه کودکان را توضیح دهد.
۱۴. برنامه کشوری واکسیناسیون را بشناسد و نحوه ساخت انواع واکسن‌ها را بداند.
۱۵. واکسیناسیون در بارداری و کودکان (انواع، عوارض و آموزش به مادر) را توضیح دهد و زنجیره سرد را بداند.
۱۶. اهداف و اجزا برنامه مراقبت میانسالان و سالمندان کشوری را بشناسد
۱۷. جمعیت‌شناسی و مراحل جمعیتی را با ذکر مثال تعریف نماید و هرم جمعیتی را توضیح دهد.
۱۸. وضعیت جمعیتی ایران و شاخص‌های باروری و جمعیتی را تحلیل کند.
۱۹. اهداف باروری سالم، قانون خانواده و جوانی جمعیت و روش‌های پیشگیری از بارداری را بداند.

۲۰. با نحوه ثبت مراقبت ها در پرونده خانوار الکترونیک (سامانه سیب) آشنا شود

شیوه تدریس:

سخنرانی، پاور پوینت، بحث گروهی

ابزار مورد نیاز تدریس:

کامپیوتر – امکان دستیابی به اینترنت

سیاست ها و قوانین دوره:

آئین نامه رفتار و پوشش حرفه ای دانشجویان طبق شیوه نامه اجرایی موجود در سایت دانشکده پرستاری، قسمت معاونت آموزشی، اداره خدمات آموزشی، آیین نامه پوشش حرفه ای رعایت گردد.

بر اساس مصوبه آئین نامه آموزشی نحوه برخورد با غیبت دانشجویان در کلاس به شرح زیر است.

الف) غیبت در جلسات درس تا سقف مشخص شده در آئین نامه آموزشی مربوطه در صورتی مجاز خواهد بود و مشمول کسر نمره نخواهد گردید که با ارائه مدارک مستند و گواهی معتبر و تأیید شده و با تشخیص مدیر گروه مربوطه مجاز شناخته شود.

ب) نحوه برخورد با غیبت غیر موجه دانشجو در کلاس درس در سقف کمتر از $\frac{4}{17}$ (چهار هفدهم) بشرح زیر می باشد:

- یک جلسه غیبت غیرموجه قابل بخشش

- دو جلسه غیبت غیرموجه کسر ۱ نمره

- سه جلسه غیبت غیرموجه کسر ۲ نمره

- چهار جلسه غیبت غیرموجه کسر ۴ نمره

ج) در خصوص نحوه برخورد با تعطیلی کلاس (غیر مجاز) که به صورت گروهی انجام می شود به ازای هر جلسه استاد می تواند تا سقف ۲ نمره کسر نماید.

بدیهی است غیبت بیش از حد مجاز (۴/۱۷) منجر به نمره صفر در درس خواهد بود و در صورت مجاز بودن غیبتها با ارائه مستندات و اخذ موافقت شورای آموزشی دانشکده، موجب حذف درس خواهد شد.

شیوه ارزشیابی:

ردیف	عنوان ارزشیابی	نمره
۱	شرکت به موقع و حضور فعال در کلاس	۱
۲	تکالیف و آزمون های (کوئیز، خودآزمون ها و میان ترم)*	۷
۳	آزمون پایان ترم	۱۲

*به ازای هر چهار جلسه حداقل یک فعالیت یادگیری گذاشته شود.

منابع اصلی و محتوای ضروری یادگیری:

۱. بهداشت مادر، کودک و باروری، مولفین: تیم مدرسین، انتشارات کنکاش، اصفهان، ۱۴۰۴
۲. CD حاوی دستورالعمل‌های وزارت بهداشت درباره سلامت خانواده . کهن و همکاران ۱۴۰۰
۳. کتاب ۱۰۰۰ تست بهداشت مادر و کودک و باروری

منابع و محتوای مفید برای یادگیری بهتر:

۱. پارک و پارک. درسنامه طب پیشگیری و پزشکی اجتماعی ، آخرین چاپ، ترجمه: خسرو شیر پاک و همکاران
 ۲. حاتمی حسین و همکاران. درسنامه بهداشت جامع عمومی جلد یک و دو و سه. مباحث مرتبط
 ۳. کلیشادی رویا، تغذیه کودک و نوجوان در سلامت و بیماری. فصول منتخب. آخرین چاپ، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان. اصفهان
 ۴. دستور العمل های وزارت بهداشت و درمان در مورد مراقبت‌های ادغام یافته سلامت مادران، مراقبت‌های ادغام یافته کودکان سالم، مراقبت‌های ادغام یافته ناخوشی‌های اطفال، تغذیه دوران بارداری، بیمارستان‌های دوستدار مادر، مدیریت در بهداشت باروری، نظام پایش و ارزشیابی مرگ مادر، واکسیناسیون، تغذیه کودک، تنظیم خانواده
 ۵. سونیا آرزومانیاس، درسنامه ی پرستاری کودکان و ونگ، فصل رشد و تکامل کودک، نشر جامعه نگر، آخرین چاپ
 ۶. فصول مشاوره قبل از بارداری، مراقبت‌های دوران بارداری و تنظیم خانواده. بارداری و زایمان ویلیامز. آخرین چاپ.
 ۷. اصول عملی پیشگیری از بارداری. کهن و همکاران
 ۸. تربیت جنسی کودکان، راهنمای والدین و مربیان کودکان ۰ تا ۶ سال
 ۹. تربیت جنسی کودکان، راهنمای والدین و مربیان کودکان ۶ تا ۱۲ سال
- پایگاه‌های اینترنتی قابل استفاده برای درس:

- کلیه دستورالعمل‌های سلامت خانواده، سایت معاونت بهداشت استان <http://phc.mui.ac.ir>
- اداره سلامت وزارت بهداشت www.FhP.hbi.ir

جدول زمان بندی کلاس درس

جلسه	تاریخ	عنوان جلسه	فعالیت یادگیری	مدرس
۱.	۱۴۰۴/۷/۲	معرفی طرح درس: بهداشت مادر و کودک در بیانیه بهداشت برای همه (HFA)، مراقبت‌های اولیه بهداشتی (PHC)، سازمانهای بین المللی مرتبط با سلامت، ساختار ارائه مراقبتهای سلامت در ایران، پزشک خانواده، برنامه های جوانی جمعیت و سلامت خانواده	مشارکت فعال و انجام تکالیف طراحی ساختار خدمات (سلامت)	دکتر کهن
۲.	۱۴۰۴/۷/۹	سلامت مادر کودک و باروری، کنفرانس جمعیت و توسعه (ICPD)، برنامه توسعه هزاره (MDG)، توسعه پایدار SDG، بهداشت باروری (reproductive health) و شاخص توسعه انسانی HDI	مشارکت فعال و انجام تکالیف	دکتر کهن
۳.	۱۴۰۴/۷/۱۶	معرفی برنامه سلامت مادران ایران- سلامت خانواده، مشاوره قبل از ازدواج، مشاوره و مراقبتهای قبل از بارداری بر اساس برنامه کشوری و سامانه سیب	مشارکت فعال و انجام تکالیف	دکتر جانی قربان
۴.	۱۴۰۴/۷/۲۳	مشاوره و مراقبتهای دوران بارداری بر اساس برنامه کشوری	مشارکت فعال و انجام تکالیف	۲ جلسه دکتر جانی قربان (یک جلسه اضافه)
۵.	۱۴۰۴/۷/۳۰	مراقبت‌های دوران بارداری، آمادگی برای زایمان و بعد از زایمان بر اساس برنامه کشوری سلامت مادران	مشارکت فعال و انجام تکالیف	دکتر جانی قربان
۶.	۱۴۰۴/۸/۷	معرفی برنامه کشوری کودک سالم: مراحل پایش رشد و تکامل جسمی- روانی- اجتماعی کودکان (تولد زودرس و ترم) تا ۱۸ سال، غربالگری جسمی و تکاملی - پیشگیری از حوادث	مشارکت فعال و انجام تکالیف	دکتر کاظمی
۷.	۱۴۰۴/۸/۱۴	ادامه: مراحل پایش رشد و تکامل جسمی- روانی- اجتماعی کودکان تا ۱۸ سال، غربالگری جسمی و تکاملی - پیشگیری از حوادث و خشونت علیه کودکان	مشارکت فعال و انجام تکالیف	دکتر کاظمی
۸.	۱۴۰۴/۸/۲۱	اداره مشکلات شایع کودکان سوءتغذیه در کودکان، تب، دندان‌درآوردن- نفخ- یبوست، بی اختیاری دفع، شبادراری- کم‌اشتهایی و...	مشارکت فعال و انجام تکالیف	دکتر کاظمی
۹.	۱۴۰۴/۸/۲۸	اصول و اهمیت تغذیه با شیر مادر، پیشگیری و درمان مشکلات مادر و کودک در شیردهی (احتقان، زخم نوک پستان، ماستیت و سوختگی پستان، نیپل فرورفته، سرطان پستان...)، مکمل ها، نحوه از شیر گرفتن در پایان ۲ سالگی	مشارکت فعال و انجام تکالیف	دکتر کهن
۱۰.	۱۴۰۴/۹/۵	اصول تغذیه تکمیلی، برنامه شروع تغذیه تکمیلی، تغذیه کودک در سنین مختلف، مکمل ها و مشکلات تغذیه کودکان تا ۵ سالگی، آموزش مهارت کنترل دفع ادرار (toilet training) و آموزش	مشارکت فعال و انجام تکالیف	دکتر کهن

		والدین برای تربیت جنسی کودکان امتحان میان ترم		
دکتر صالحی جلسه ۲	مشارکت فعال و انجام تکالیف	برنامه کشوری واکسیناسیون ۱۳۹۴ و انواع واکسن ها (عوارض - نحوه تزریق و آموزش به مادران)، اصول و اجزا رعایت زنجیره سرد - معرفی واکسن های کوید ۱۹ کاربرد آن در بارداری و شیردهی و اداره عوارض سامانه سیب (کلاس عملی)	۱۴۰۴/۹/۱۲	۱۱.
دکتر کهن	مشارکت فعال و انجام تکالیف	جمعیت‌شناسی، مراحل جمعیتی، هرم های جمعیتی، تحلیل وضعیت شاخص های جمعیتی و باروری کشور- چالش های فرزندآوری ایران، معرفی ماده های قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت با تحلیل ماده های قانونی مرتبط با سیستم سلامت با ارایه جایگاه مامایی	۱۴۰۴/۹/۱۹	۱۲.
دکتر صوابی جلسه (یک جلسه اضافی)	مشارکت فعال و انجام تکالیف	روش‌های هورمونی خوراکی پیشگیری از بارداری: کاربرد - عوارض - منع مصرف - مشاوره (ایفای نقش) LD ، مینی پیل ، روش‌های هورمونی تزریقی پیشگیری از بارداری (با تاکید بر سیکلوفم و DMPA): کاربرد- عوارض - منع مصرف - مشاوره (عملی)	۱۴۰۴/۹/۲۶	۱۳.
دکتر صوابی	مشارکت فعال و انجام تکالیف	روش‌های سدی، روش های آگاهی باروری، روش های اورژانسی پیشگیری از بارداری با ذکر سناریو ها، روش های پیشگیری از بارداری دائمی (توبکتومی. وازکتومی) و روش شیردهی در پیشگیری از بارداری- مشاوره (عملی)	۱۴۰۴/۱۰/۳	۱۴.
دکتر کهن ۲ جلسه همراه با برگزاری کارگاه عملی	مشارکت فعال و انجام تکالیف	معرفی انواع روش‌های داخل رحمی- مشاوره- تکنیک های جایگذاری آیودی با استفاده از فیلم و مولاژ، پی گیری مددجو بعد از جایگذاری و درمان عوارض خفیف و هشدارها - خارج کردن آیودی	۱۴۰۴/۱۰/۱۰	۱۵.
دکتر صوابی	مشارکت فعال و انجام تکالیف	برنامه ریزی فرزندآوری در مراقبت های ویژه و بیماری های مزمن : چاقی - دیابت - قلبی - ریوی - کلیوی- صرع - لوپوس و روش های نوین پیشگیری از بارداری	۱۴۰۴/۱۰/۱۷	۱۶.

لینک کلاس مجازی <https://meet.mui.ac.ir/rp6lm74atfjm/>